

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Πολιτική (και) επικοινωνία

Ενότητα 2: Η μελέτη της πολιτικής επικοινωνίας: Η εξέλιξη της έρευνας και θεωρητικοί προβληματισμοί

Ιωάννης Καραγιάννης
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης

Η μελέτη της πολιτικής επικοινωνίας και η εξέλιξή της

Παράγοντες που επιδρούν στη μελέτη της πολιτικής επικοινωνίας:

- A) Το ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο
- B) Το επίπεδο της τεχνολογίας
- Γ) Οι πολιτικές συνθήκες
- Δ) Πολιτισμικοί παράγοντες
- Ε) Εξελίξεις στο χώρο της οικονομίας

Η μελέτη της πολιτικής επικοινωνίας και η εξέλιξή της

Προπολεμική περίοδος
(δεκαετίες 20'-30')

- Άνοδος του ναζισμού στην Ευρώπη (Γερμανία, Ιταλία)
- Μαζικό και αδιαφοροποίητο κοινό στα αστικά κέντρα

- ✧ Μελέτες για την προπαγάνδα και τις τεχνικές χειραγώγησης του «μαζικού κοινού»
- ✧ Γραμμική αντίληψη της επικοινωνίας: Η επικοινωνία ως μήνυμα που κατευθύνεται από έναν πομπό σε έναν (παθητικό) δέκτη
- ✧ Θεωρία της «υποδόριας βελόνας»: Η επικοινωνία ως διαδικασία αναπόδραστης και καθολικής επιρροής του δέκτη

Η μελέτη της πολιτικής επικοινωνίας και η εξέλιξή της

Μεταπολεμική περίοδος
(δεκαετίες 40'-50')

- Περίοδος ανοικοδόμησης στην Ευρώπη και δημιουργίας «Κοινωνικών Κρατών»
- Διαφορετικό μοντέλο λειτουργίας των ΜΜΕ στις ΗΠΑ και την Ευρώπη

- ✧ Η έρευνα του Lazarsfeld και των συνεργατών του (1940) αμφισβήτησε τη θεωρία της «υποδόριας βελόνας» και ανέδειξε τον διφασικό χαρακτήρα της επικοινωνίας (two step communication) στην προεκλογική περίοδο
- ✧ Η έρευνα του Campbell και των συνεργατών του ανέδειξε τον καθοριστικό ρόλο των στάσεων έναντι των πολιτικών κομμάτων και υποψηφίων στη διαμόρφωση της εκλογικής συμπεριφοράς
- ✧ Κυριαρχία μιας αντίληψης περί «περιορισμένων επιδράσεων των ΜΜΕ»

Η μελέτη της πολιτικής επικοινωνίας και η εξέλιξή της

Μεταπολεμική περίοδος (δεκαετίες 60'-70')

- Περίοδος σημαντικών κοινωνικών και οικονομικών εξελίξεων σε Ευρώπη και ΗΠΑ (κοινωνικά κινήματα αμφισβήτησης, κ.λπ.)
- Τεχνολογικές εξελίξεις και επέκταση της χρήσης του μέσου της τηλεόρασης

- ✧ Δομο-λειτουργιστικές προσεγγίσεις και βαθμιαία αποδέσμευση από το «συμπεριφορικό παράδειγμα» με την αξιοποίηση θεωρήσεων της «γνωστικής ψυχολογίας»
- ✧ Αναθεώρηση της αντίληψης περί «περιορισμένων επιδράσεων των ΜΜΕ»
- ✧ Θεματική επέκταση του γνωστικού πεδίου της πολιτικής επικοινωνίας με αντικείμενα πέραν της προεκλογικής εκστρατείας (διαφήμιση, διαμόρφωση συλλογικών ταυτοτήτων από τα ΜΜΕ, κοινωνική κινητοποίηση, πολιτικός λόγος, κ.λπ.)

Η μελέτη της πολιτικής επικοινωνίας και η εξέλιξή της

Σύγχρονες εξελίξεις

- Ραγδαίες τεχνολογικές αλλαγές, διεθνοποίηση και συγκέντρωση ιδιοκτησίας στο χώρο των ΜΜΕ
- «Απορρύθμιση των ραδιοηλεκτρονικών συστημάτων» σε Ευρώπη και ΗΠΑ και βαθμιαία κυριαρχία του Διαδικτύου (Internet) ως μέσου επικοινωνίας
- Ανάπτυξη «διαδραστικών» και «διαλογικών» προσεγγίσεων. Αντίληψη της επικοινωνίας ως διαδικασία παραγωγής-ανταλλαγής μηνυμάτων και έμφαση στις πολιτισμικές παραμέτρους συν-διαμόρφωσης του νοήματος
- Ενίσχυση των τάσεων ομογενοποίησης στις τεχνικές και τις μεθόδους της προεκλογικής εκστρατείας («εξαμερικανισμός» της προεκλογικής εκστρατείας, διαδραστικές μορφές επικοινωνίας, social media, κ.λπ.)

Η μελέτη της πολιτικής επικοινωνίας και η εξέλιξή της

Ποικιλία θεωριών και προσεγγίσεων στη μελέτη της πολιτικής επικοινωνίας

- Φιλελεύθερη-πλουραλιστική θεώρηση: Τα ΜΜΕ ως «ουδέτερα» εργαλεία έκφρασης επιμέρους κοινωνικών ομάδων
- Μαρξιστικές προσεγγίσεις: Τα ΜΜΕ ως μηχανισμοί ιδεολογικής και πολιτικής ηγεμονίας των κυρίαρχων αστικών τάξεων
- «Τεχνολογικός ντετερμινισμός»: Η τεχνολογία των ΜΜΕ ανάγεται σε βασική εξηγητική μεταβλητή του επικοινωνιακού μηνύματος («το μέσο είναι το μήνυμα»)
- Θεωρίες «εκσυγχρονισμού»: Τα ΜΜΕ ως μηχανισμοί οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης
- «Πολιτισμικές θεωρίες»

Τέλος Ενότητας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα αδειοδότησης

- Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Όχι Παράγωγο Έργο 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

- Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:
  - που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
  - που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
  - που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο
- Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ιωάννης Καραγιάννης 2015. «Πολιτική (και) επικοινωνία. Η μελέτη της πολιτικής επικοινωνίας: Η εξέλιξη της έρευνας και θεωρητικοί προβληματισμοί ». Έκδοση: 1.0. Ρέθυμνο 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://opencourses.uoc.gr/courses/course/view.php?id=358>

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.